

Hatalmas törés

Szeifner Ferencné (Csetényi Anikó)

az égi társulatba költözött

BEUGRÁS A SALEMI BOSZORKÁNYOKBA

Lukács Klára emlékezése

Anikó 2005 szeptemberében lebetegedett. Néhány nappal később Csányi S. Csaba (A salemi boszorkányok főszereplője) hívott: „Klári, van kedved játszani? Be kéne ugrani Anikó helyett a »Salemibe«!”

Megvállom, támadt ilyen gondolatom nekem is, hiszen éreztem, az ő gyógyulása sokáig eltarthat, és hátha ezzel is elősegítem, hogy nyugodtabban viseli majd a betegségét, ha tudja, tovább mennek majd az előadások, nem széled szét a csapat. Persze, igent mondtam.

Így aztán már a „jó hírekkel” (Putnamné szavajárása a darabból) mentünk Timár Tibivel Anikóhoz a kórházba. Nagyon örült, hogy a kitűzött előadás nem marad el. Beszélni alig tudott, de azt elmondta, hogy Putnamné – akit előzőleg ő alakított – szerinte kicsit hülye. Közben megérkezett a vacsi, kanalizálni kellett volna a híg tejbegrízt, de mivel a nővér csak lecsapta az éjjeliszekrényre, segítettem Anikónak. Kissé ügyetlen voltam, és a tejbepapit megfolyattam a hálón. Ahogy törülgettem róla a vacsoramaradékot, humorosan megjegyezte Putnamné stílusában: „Ez nem jó jel.” Szóval még röhögtünk is ott, a betegágyánál.

A beugrást valóban annak gondoltam, bízom abban, hogy előbb-utóbb, de felgyógyul, és képes lesz még rendezni, játszani. Nem így lett, így aztán azóta is játszom Putnamné, de hiszem azt, hogy ott van és drukkol nekünk minden egyes előadás előtt.

Rendkívüli társulati ülés

Timár Tibor írása

Rendkívüli társulati ülést kezdeményeztem 2005. november 6-ára, melynek oka Anikó váratlan megbetegedése volt.

Anikó 2005. szeptember 14-én ismét (immáron másodszor) agyvérzést kapott, azonnal kórházba kellett szállítani. Sajnos, ez az agyvérzés sokkal súlyosabbnak tűnik a két évvel ezelőttihez képest: szinte egyáltalán nem tud beszélni – viszont mindent megért, a tudatánál van. A lányai gondoskodnak róla a gyógyulás érdekében, az orvosok viszont semmi biztosat nem tudnak mondani: sok minden elképzelhető, de a legoptimálisabb helyzetben is hónapokig tarthat a felépülés. Ki tudja, milyen állapotba lehet majd visszahozni szívós, kitartó terápia után?

A kórházba Lukács Klárral látogatunk hozzá, bizony megdöbbenett a kiszolgáltatottság és a kommunikációképtelenség látványa. Biztattuk őt, igyekeztünk hülyéskedni is, megnevetetni őt. Egy-egy pillanatban talán még sikerült is. Látszott rajta a mindenáron gyógyulni akarás görcsös igyekezete, ugyanakkor az elkeseredettség is.

Az ascheros, friss hírekkel szeretnénk volna vigasztalni, még viccesen megemlítettem, hogy a Macskajáték tolokocsis Gizáját akár játszhatná is, amíg teljesen fel nem gyógyul, nem beszélve korábbi – szintén tolokocsis – szerepeiről: a Nyolc nő nagymamájáról, a Bocsanat, téves kapcsolat Mrs. Stevensonáról. Persze, mindketten tudtuk, hogy ez csak ábránd...

Elcinte még örült a híreknek, később egyre inkább az apátia jeleit figyelhettük meg rajta.

A kórházi kezelés alig használt, a lányai úgy döntöttek, inkább hazaviszik őt, majd csak megoldja a család valahogy az állandó felügyeletet és az ápolást.

Látogatókban nem volt hiány: sok-sok ascheros biztatta őt a betegágynál! Később

egyik régi tagunk, aki időközben gyógytornász lett, hetenként többször kijárt hozzá gyógytornáztatni, szakértelmével segíteni.

Mindezek ellenére Anikó állapota egyre rosszabb lett.

Biztos voltam benne, hogy azzal segíthetjük legjobban a gyógyulását, ha az Ascher nem hagyjuk gazdátlanul, mindennek mennie kell tovább! Éreztem, hogy most nekem kell a sarkamra állnom, és együtt kell tartani a társulatot! Ezért hívtam össze rendkívüli társulati ülést, melyre meghívtam a fenntartott képviselőit is.

Bevezetőmben elmondtam, hogy ha a legoptimálisabb gyógyulási periódust vesszük figyelembe, akkor is hónapoknak kell eltelnie, míg Anikó valamennyire helyrejön, de szembe kell néznünk a valósággal: minden valószínűség szerint olyan egészséges, mint volt, már sohasem lesz. Legmerészebb álmainkban is esetleg majd egy-egy próbára hívhatjuk meg, szerkesztheti tovább az albumot, de önállóan rendezni (és játszani) – be kell látnunk – már nem fog!

Mindannyian éreztük, hogy „helyzet van”! Össze kell fogni, „át kell szabni a ruhát”, még akkor is, ha tudtuk, Anikó energiája, ascheros jelenléte pótolhatatlan! Számomra a legfontosabb feladat ebben az évadban a csoport együtt tartása és felrázása volt a sokkból. Vázoltam az elképzeléseimet: a jelenlegi évad még csak-csak elcsordogál valahogy, hiszen vannak repertoárdarabok, új bemutatóra is készülünk a közeljövőben, de közép- és hosszú távú tervekben is gondolkoznunk kell, ha azt akarjuk, hogy az „Ascher” életében minél kisebb legyen a törés. A következő évadra is gondolni kell már most, akkor is kell(enek) új bemutató(k), ami(k)nek előkészítő munkálatait még ebben az évadban meg kell kezdeni.

Elmondtam, hogy az „Ascher” irányítását művészeti vezetőként továbbra is vállalom, de feltétlenül rendezőtársakra van szükség-

gem; ki kell nevelni egy rendezői gárdát, amire építeni lehet a jövőben. Még a társulati ülést megelőzően természetesen először Szeifner Juditot és Samodai Györgyöt – mint korábbi, gyakorlott, tapasztalt Ascher-rendezőket – kérdeztem meg, vajon újra be-szállnának-e rendezéssel a közös munkába.

Jutka – érthetően – egyértelműen nemmel válaszolt: neki most anyukája ápolása a legfontosabb, hosszú hónapokra szóló feladat. Gyuri – elvileg – ígért mondott, a részletek megbeszélését a társulati ülésre bízta.

A jelenlegi tagság közül Horváth Imre már rendezett néha, ő most sem zárkozott el új darab rendezésének elvi lehetőségétől. Végh Ildikó már sikeres rendezőnek számít nálunk, ő viszont jelenleg a Színművészeti Főiskola dramaturg szakára jár: ennek ellenére már ennek az évadnak a végén belekezdene egy új darab rendezésébe, amit jövőre be is mutatnánk. Jőmagam egy régebbi, sikeres rendezésem felújításába fognék bele az évad végén.

Ekkor valamelyest megnyugodtam: van tehát terv bőven, nem maradok egyedül a csoport irányításában. Ezután ismertettem egy új felvételi lehetőségét és szükségességét.

Ennek több oka is van: mindenekelőtt az, hogy hosszú évek óta nem volt felvételi meghallgatás nálunk, és szerintem fontos, hogy időről időre kaput nyissunk az új, friss tehetségeknek még akkor is, ha „sokan” vagyunk. Ez persze felelősséggel is jár: az új tagok felvétele és képzése után feladatot is kell biztosítanunk számukra, különben elveszítjük őket. Ez a jelenlegi, bizonytalan helyzetben még inkább rizikós, kérdés, hogy felvállaljuk-e.

A másik ok: mindig szükség van új verkerítésre, amit az újak hozhatnak a – valljuk be – néha már kissé megfáradt „öreg” köz- zé. Ez oda-vissza hat: a régiek felfrissülhetnek, az újak tovább gazdagíthatják, színesíthetik a hagyományokat. A stúdióvezetés fel-

adatára felkértem Lukács Klárit, aki megfelelő tapasztalattal és drámapedagógiai végzettséggel rendelkezik. „Keresztféléves” képzést indítunk, melynek első része az évad végéig tart, a második fele pedig – Klári rendezésében – a jövő évadban egy leendő stúdiós vizsgadarab próbafolyamata lesz.

A Dózsa Művelődési Ház igazgatónője felvetette a Rigel Színpad jövőjének kérdését. A salemi boszorkányokat – Lukács Klári beugrásával – természetesen tovább játsszuk, de az új bemutató sorsa és a Rigel Színpad művészeti vezetése kérdésessé vált. Anikó rosszullete előtt pár nappal tartotta olvasópróbáját Spiró György „Az imposztor” című darabjának, melynek szövegkönyvét még a nyáron előkészítette. A darabot Anikó – legalábbis a közeljövőben – biztosan nem tudja megrendezni, ezért az vetődött fel, lenne-e valaki – elsősorban a tervezett szereplők közül – aki átvehetné a rendezést.

A szereplők nagy része nem szívesen mondott volna le a darabról, többen úgy érezték, ha bemutatjuk, annak Anikó örülne. Ennek ellenére senki sem merte felvállalni a rendezést, de többen biztatták Samodai Györgyöt, hogy vállalja el a feladatot. Ő kis habozás, gondolkodás után rá is állt a dologra. Én azonban nem voltam abban biztos, hogy Anikó olyan könnyen „lemond” erről a rendezésről, nem beszélve arról, hogy félttem, nem fogja-e úgy érezni, hogy ezzel „leírtuk” őt. Végül abban maradtunk, kérdezzük meg őt magát: Gyuri vegye át a darabot, vagy várjuk meg vele őt? (És lám, igazam lett: Anikó azt üzenté, várjuk meg őt ezzel a darabbal!)

Utoljára hagytuk a Rigel Színpad művészeti vezetésének kérdését. A csoport úgy látta, kár lenne elveszíteni a „Dózsát”, mint játsszási helyet, s mivel ekkor még úgy volt, hogy Samodai Gyuri fogja rendezni Az imposztort, felkérték őt a Rigel Színpad művészeti vezetésére is. Gyuri gondolkodási időt kért, és néhány héttel később úgy döntött,

hogy elvállalja a felkérést, így hivatalosan Samodai György lett a Rigel Színpad művésztí vezetője.

Nem elhanyagolható a dokumentáció folyamatosságának biztosítása sem: Anikó hatalmas lelkesedéssel írta-szerkesztette az album anyagát, benne elemzésekkel, hírekkel és fotókkal. Most ezt is pótolni kell, nehogy utólag kapjunk észbe: kihagytunk hónapokat a dokumentációban! Név szerint felkértem néhány ügyesen író, az önkifejezés terén az írásban is otthonos színjátszót egy-egy cikk megírására. (Később a gyakorlat azt mutatta, hogy ezt a gyűjtő- és szerkesztőmunkát is nekem kellett végezni, hogy mindenre kiterjedő és egységes szerkesztésű legyen az album.)

A körülményekhez képest megnyugodva zárhattuk le a társulati ülést, hiszen a legfontosabb kérdésekben döntés és megoldás született.

Búcsú Anikótól

Timár Tibor emlékezése

„Az ember csak akkor érti meg, hogy meg fog halni, ha rájött, hogy sohasem született, hanem mindig volt, van és lenni fog. Az ember csak akkor hisz a halhatatlanságban, ha rájön, hogy élete nem elsimuló hullám, hanem az az örök folyamat, amely ebben az életben csak mint hullám nyilvánul meg” (Tolsztoj).

Anikó 2005. december 16-án örökre lehunyt a szemét...

A család felkérésére engem ért az a megtisztelő, de hatalmas súlyként rám nehezedő feladat, hogy a temetésen búcsút vegyek a tanítványok, kollégák, jelenlegi és hajdani Ascher Színpad-tagok és a barátok nevében Szeifner Ferencnéől, mindannyiunk Anikó nénijétől.

Évekkel ezelőtt beszélgetve vele óva figyelmeztettem: „Nem kellene két végéről égetni a gyertyát! Próbáld meg beosztani az

energiádat, mert az egészséged mindennél fontosabb! Túl sokat vállalsz! Elég lenne talán teljes pedagógusállás helyett nyugdíjas-ként már az óraadás is, meg kevesebb rendezés évadonként!...”

„Én a katedráról akarok »elmenni«, csak addig élek, amíg taníthatok és rendezhetek” – válaszolta.

Ez a kívánsága majdnem megadatott neki: néhány nappal a rosszulléte előtt még olvasópróbát tartott Az imposztorból. Tele volt tervekkel.

Amikor 2003-ban nyugdíjazták, nehezen váltott, nem az az ember volt, aki csöndesen szeretné élvezni a megérdemelt nyugdíjas éveket. Alkotni, dolgozni akart mindaddig, amíg fizikai és szellemi ereje ezt lehetővé teszi számára. Magántanítványokat vállalt, rendhagyó irodalomórákat szervezett. Gondoljuk csak meg: hatvanöt éves korában még angol továbbképzésre járt! Ő komolyan vette az egész életén át tartó tanulást.

Három hónapig tartott az a szenvedés,

amelynek során ágyhoz láncolva alig-alig tudott kommunikálni, mégis megpróbált hinni a gyógyulásában. Meg akart tanulni újra beszélni, járni, közben mindvégig tudatában volt mindennek: méltósággal és – hihetetlen, de – humorral (!) viselte a megpróbáltatásokat! A kórházban még angolul is igyekezett próbára tenni a gondolkodását! Sokan vették körül őt betegágyánál, vittük a híreket, hogy tartsuk benne a lelket!

„Meghalni valaki után, akit szerettünk, az könnyű...

Tovább élni érte, és tovább örülni helyetted is, az a nehéz!

Ezt kell most tennünk, hogy velünk legyen” (Kun Erzsébet: Családmesék).

Halála pótolhatatlan űrt hagyott maga után!

A búcsúszertartáson, 2005. december 28-án a gyászbeszédet tartotta: Timár Tibor; az „ascherosok” nevében verssel, prózával köszönt el Anikótól: Frech' Gábor, Hegyi Norbert, Lukács Klára, Újvári Zoltán.

Szeifnerné Csetényi Anikó utolsó szerepében: Putnamné A salemi boszorkányokban, partnere Rákoss Johanna (Mercy Lewis)

